

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Quo ordine teneantur isti in solidum restitutionem facere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

docet Adrianus qu. 1. de restit. Siluest. Restitut. 3. qu. 6. §. Quartum, Nauarrus c. 17. num. 21. & alij. Ratio est; quia tunc quisque solum est causa partis damni, quam ipse per se dedit, non autem totius, aut partis, quam alius fecit. nisi forte alium impulerit, vt citius aut alacrius faceret, aut nisi se vicissim permouerint vel animarint: sicut quando tres vel quatuor milites se mutuo excitant ad aliqui damnum inferendum: tunc enim singuli censentur causa totius damni. hoc tamen ordinariè non accidit, nisi inter paucos.

37
Miles gregarius.

Hinc fit, vt miles gregarius non teneatur nisi de damno, quod ipse per se in bello iniquo dedit: non autem ad totum illius belli; (quod est contra Couarr. reg. Peccatum, 2. part. §. 12. n. 2. & Iosephum Angles in 4. difficultate 10. de restit. ex bello.) quia totius damni causa non fuit, sed dumtaxat suae partis, vt rectè Siluest. v. Belli. 1. q. 10. §. Sexta. & Nauarr. n. 22. Nec obstat, quòd singuli iuuerint ad iniquam expugnationem, & ingressum in urbem; quia solum iuuerunt faciendo partem suam; non autem procurando vt alij suam in illo damno facerent, aut vt urbem expugnant. vnde sicut iste non est causa damni, nisi ratione partis quam ipse intulit; ita non tenetur ad restitutionem, nisi pro sua parte. Sicut enim totus exercitus est causa totius damni, ita singuli suae tantum partis, nisi alia ratione alios iuuerint vel incitauerint. Dux tamen tenetur ad totum, quod per milites illatum est, quia vel eos ad hoc direxit, vel si non direxit, saltem tenebatur ex officio impedire.

Petes, Quid si dubium sit, an alios tuo consilio vel laude permoueris?

38 Resp. Communis ferè sententia Doctorum est, te non teneri, quia melior est conditio possidentis. Cur enim tantum onus in te suscipias, si dubitas an causa damni fueris? debet ergo moraliter esse certum. Idque locum habet in omni casu in quo dubitatur an causa damni fueris, si post diligentem inquisitionem dubium manet. Ita docet Siluester supra q. 6. in principio, vbi dicit esse sententiam communem; & Petrus Nauarra lib. 3. c. 4. n. 58. Ioannes Medina C. de Restit. q. 7. & multi alij. & fauet apertè S. Thomas q. 61. art. 7.

Sed contrarium docet Thomas Sanchez lib. 2. de Matr. disp. 41. n. 17. cù Couarr. Clem. Si furiosus. 2. p. §. 2. n. 1. & multis Iurisperitis. Idem docet in Summa lib. 1. c. 10. n. 44. Ratio ipsius est, quia cùm dubio nemo praesumatur delictum admittur, L. Merito. 7. Pro socio, in hoc dubio an absq; meo consilio Titius esset perpetraturus, praesumendum est non fuisse perpetraturum; ac proinde ipsum meo consilio fuisse impulsum ac determinatum ad facinus. quae sententia videtur verior, quando reuera planè erat dubium, an sine meo consilio vel laudatione fuisset facturus. Secus si in eo tales erant dispositiones, vt meritò possit praesumi per se facturus. Vide infra c. 27. dub. 3. num. 13.

DVBITATIO V.

Quo ordine teneantur isti in solidum restitutionem facere.

39
Is ad quem res peruenit.

Missis variis sententiis, Respondeo, Si aliquid ablatum sit, Primo loco & ante omnes tenetur is, ad quem res furtiua peruenit; siue extet

in specie, siue non extet, si tamen inde factus sit ditor. Ratio est, quia hic obligatur ratione rei acceptae, quae obligatio est summa: nam res aliena, quamdiu extat in specie, per se debetur, semperque clamat, vt dici solet. Si consumpta sit, vel consumpta est bona fide ab eo qui ignorabat esse furtiuam, & sic non tenetur, nisi quantum ex ea factus est ditor: vel consumpsit mala fide, sciens esse alienam, vel certè dubitans; & sic tenetur restituere pretium; quia quòd consumpsit eam mala fide, non liberat eum, quin primo loco teneatur, perinde ac si extaret. alioquin noua iniuria liberaret eum à restitutione. cùm enim ipse ex ea re commodum sciens & volens perceperit praereliquis, par etiam est, vt praereliquis quoque veniat in onus restitutionis. Si aliquis ex sociis damnum compensauerit, illi restituenda est res illa vel pretium eius, non domino, quia in ius domini successit. Vide Caietanum q. 62. art. 6. & Couarr. reg. Peccatum, p. 2. §. 12.

Dubium tamen est, An is qui bona fide rem furtiuam emit, possit eam furi restituere, vt pretium redipiscatur, etiam si dominus eam non esset recuperaturus; de quo infra cap. 14. dubit. 3. Si verò nihil ablatum sit, sed tantummodò damnum irrogatum, primo loco tenetur is qui coegit, vel fraude induxit, vel qui imperauit, cui alter non fuit ausus contradicere: vt si Dux imperet militi vt occidat, incendat, spoliat: si quis persuadeat id esse licitum, si conuictis impellat. Ratio est; quia hic iniuste coniecit alterum in obligationem restitutionis. vnde si hic restituit, executor, vel is qui hoc modo inductus est in maleficij societatem, non tenetur quidquam ei refundere; quia hic inductor totum debet compensare. Pari modo tenetur primo loco qui suo nomine fecit, vel rogauit fieri, vel suasisit. Primò, quia is cuius nomine fit, est causa principalis, quae instar finis & efficientis moralis mouet ceteras: ergo tenetur ante ceteras. Secundò, quia qui commodi vel honoris, vel oblectamenti sui causa cupit fieri maleficium, implicite hoc ipso censetur in se totum onus restitutionis suscipere. par enim non est, vt onus & obligationem maleficij in alios reiciat, qui sua causa illud fieri postulat, vt si roges Petrum vt interficiat tuum inimicum. in hoc casu vera est sententia Caietani, Soti & Bañesij, qua affirmant, eum, qui alios induxit, teneri primo loco; & inductos non teneri illi quidquam refundere.

Aduerte tamen, esse quamdam sententiam, quam Petrus Nauarra l. 3. cap. 4. num. 101. & sequentibus, multis rationibus confirmare nititur: nempe, hunc non teneri primo loco, quin executor & alij teneantur suas partes conferre, etsi minores, v. g. damnum sit 6. aureorum; is qui iussit suo nomine fieri, tenebitur in restitutionem conferre 3. executor 2. laudator 1. Ratio praecipua est, quia omnes isti verè concurrunt ad damnum inferendum: ergo etiam concurrere debent ad restitutionem. Quae sententia non est improbabilis, maxime quando executor mercedem habuit pro maleficio. tunc enim etiam suo nomine fecisse videtur. Contrarium tamen puto esse verius; quia qui maleficium sua causa fieri cupit, censetur etiam onus restitutionis in se recipere.

Secundo loco tenetur executor, quatenus est executor.

Tertio loco, ceteri qui consilium dederunt, qui post hunc.

41
Qui bona fide emis à fure. Ratione damni dati, qui primo tenetur.

40

42
Qui sua causa suasisit.

43

44
Si executor mercedem accepit.

44
Executor, secundo loco: ceteri qui post hunc.

DUBITATIO VI.

Vtrum inter causas secundarias, quae tenentur post executorem, videlicet inter consultorem, consentientem, animantem, receptatorem, & subministrantem, sit aliquis ordo in restituendo.

qui consenserunt, qui laudauerunt vel animauerunt, qui praebere recursum, & qui praestiterunt obsequium, instrumenta, comitatum. Probatur, quia executor, post eum qui insit, vel suo nomine fieri voluit, est principalis; ceteri vero sunt causa accessoria & secundaria, fulciantes, & quodammodo seruientes executori. quod enim faciunt, non sua causa faciunt, sed ut ipsum instruant & arment. alius enim ostendit viam perficiendi, alius vtilitatem, alius laudem promittit, alius securitatem, alius obsequium & instrumenta praebet.

45
Si executor restituerit.
Vnde sequitur Primò, Si executor restituerit, hos nihil teneri ipsi refundere; quia tenentur solum in eius defectum. quamuis, ut ante insinuaui, non sit improbable, quod ceteri teneantur illi ad aliquid refundendum, si ipsum induxerunt, alias non facturum, & ipse non sua causa executus est. Ita enim tenet Caietanus q. 62. art. 6. ad tertium argum. Bañes ibidem art. 7. & Sorus lib. 4. qu. 7. art. 3. vbi etiam dicit, Si auctor non intentaret malum, nisi comitatus socijs, socij tenentur ei restituere. Ratio illorum est; quia qui inducunt aliquem ad maleficium, sunt causa cur ille incurrat obligationem restitutionis: similiter qui comitantur eum, qui alias non auderet. Sed quod diximus est verius. quamuis enim sint executori causa vel occasio mali, tamen quia nulla vi vel fraude illum inducunt, non tenentur ipsi ratione huius inductionis, neque censentur obligationem in se recipere; quia non sua causa fieri volunt.

46
Quid si non fuerit vel non valuerit.
Sequitur Secundò, Si executor noluerit, vel non poterit restituere, teneri istos: quia succedunt in defectum executoris; sicut executor in defectum iubentis.

Sequitur Tertio, Si isti soluerint, executorem (secundum veriore sententiam) teneri illis refundere totum. Ratio est: quia soluendo successerunt in ius, quod dominus habebat in executorem qui prius tenebatur. vnde sicut executor debuit se solvere domino ante ipsos, ita tenebitur ipsis solvere, qui ius domini in se transtulerunt, soluendo loco executoris: sicut si fideiusor, qui secundo loco tenetur, soluat, transfert in se actionem domini, quam habebat in principalem debitorem. Pari modo, si executor soluerit, tenebitur ei iussor, vel is qui causa sua fieri voluit. vide de his Siluestrum Restit. 3. q. 6. §. Quintum, vbi pro hac sententia citat D. Thomam, Rosellam, & Supplem. Idem docet Couarr. ad regulam Peccatum, p. 2. §. 12. num. 3.

47
Si omnium nomine factum est.
Sequitur Quarto, Si executor nomine omnium executus est facinus, omnes simul teneri primo loco; quia illorum causa factum est, & illi, in hoc consentiendo ut sic fieret, tacite in se receperunt obligationem. executor autem, quia executor, tenetur secundo loco; quamuis ut vnus illorum, quorum nomine factum est, teneatur primo loco. Itaque si ipse restituerit in solidum, reliqui tenentur ei conferre suas partes: ita tamen ut ipse quoque pro sua parte in compensationem veniat, non ut executor, sed ut vnus illorum, quorum nomine factum est. v.g. totum damnum sit 100. aureorum: omnes quorum nomine factum, comprehenso executor, sint 10. reliqui nouem debent ei singuli 10. aureos.

48
Petrus Nauarra lib. 5. c. 4. num. 81. ponit inter has causas ordinem aliquem. Ratio ipsius est nam illa prior tenetur, quae prius & immediatius effectum attingit: atqui inter has alia prius & magis attingit, alia posterius & minus; aliter enim attingit consultor, aliter laudator, aliter receptator. Idem docet Alcozer in Summa c. 21. vbi Primo loco dicit teneri imperantem & consulentem. Secundo, executorem. Tertio, receptatorem. Quarto, qui non impediunt, cum ex officio teneantur. Quinto, custodem specialiter deputatum. Sexto, qui tacuerunt, ut testes iuridice interrogati.

Sed verius est, non esse inter has causas secundarias ordinem talem, qualis est inter principalem & secundariam, ita ut vna soluente, reliquae maneant liberae: sed in defectum principalis, omnes haec causae videntur teneri aequè primo, sic tamen ut alia ad plus, alia ad minus teneatur. Ratio est; quia vna non est operata ad damnum, tamquam instrumentum alterius, vel alterius nomine, sed quaeque per se in suo ordine laudans enim non feruit consentienti vel consulenti, nec eius nomine agit, neque contra, ut suppono. (si enim ponamus aliquem ex his alterius nomine agere, non tenebitur ille aequè primò, sed secundariò & in defectum illius cuius causa egit, ut dictum est, quia ille in se suscipit obligationem.) Itaque acquisitum videtur, si executor non restituar, ut isti omnes in locum eius immediate succedant, & teneantur pro rata portiones conferre, maiore quidem is, qui magis videtur executorem mouisse; minorem, qui minus. vnde is, qui est causa sine qua damnum non fieret absolute, plus tenetur conferre quam is qui solum est causa sine qua non fieret tali modo, id est, ita celeriter, audacter vel atrociter. Ex quo vterius sequitur, quod plus interdum teneatur conferre consulens, quam receptans vel consentiens; & interdum contra; prout executor magis vel minus ab hac vel illa causa motus fuit. Et hoc videtur velle Petrus Nauarra. nihil enim aliud probat eius ratio. omnes enim mediare & secundariò attingunt effectum, (non vna mediante altera, ut instrumentum alterius) quamuis alia efficacius alia. Vnde solum sequitur, aliam plus debere in restitutione, altam minus, non autem prius vel posterius. alioquin si receptator restitueret, ceteri nihil tenerentur ei refundere. Ille autem ordo, quem ponit Alcozer, non probatur; quia nulla est ratio, cur receptator teneatur prior quam Superior consentiens; aut consultor, prior quam receptator. Imò si quis ordo ponendus sit; post executorem, prior teneri videbitur Superior consentiens, quam consultor vel receptator; quia ille tenebatur etiam ex officio impedire, vnde duplici ex causa tenetur, & quia consentit, & quia non impediuit.

49
Non est ordo inter has causas.

50
Qui plus mouit, tenetur ad amplius; qui minus, ad minus.

50

51